

NOSTRADAMUS TAGER TIL HAITI

© Lars Rasmussen 2008

Michel de Nostredame hed en fransk læge og adelsmand i renæssancen; med en til det latterlige grænsende pseudolatinsk konstruktion kaldte han sig Nostradamus.

Når han huskes i dag, skyldes det ti samlinger af i alt knap tusind versificerede profetier, såkaldte *quatrains*, han lod udgive, og som har beskæftiget hans eftertid lige indtil nu. Trods deres gådefulde karakter er det en smal sag for Booktrader at forstå disse dunkle frasagn.

Versene er nummererede, men ligger ikke i nogen tidsfølge eller anden påviselig form for orden. Jeg har dog bemærket, at de tilsyneladende uforståelige ord *Le Pante, Choina Philon* i verset, der har nummer IV,32, er et stykke korrumperet oldgræsk, som kan oversættes 'alt fælles blandt venner', og er et skjult citat fra Apostlenes Gerninger, hvor det netop i dette værks afsnit IV,32 hedder *autois hapanta koina* - 'alle ting fælles iblandt sig'. Det er det eneste tilfælde, hvor der ses en skjult betydning af et vers' nummerering, og det er vel kun ment som en underfundighed.

Jeg vil her divertere med en udlægning af et helt andet vers, nemlig quatrain nummer IX,16, der lyder:

*De Castel Franco sortira l'assemblee
L'ambassadeur non plaisant fera scisme.
Ceux de Ribiere seront en la meslee
Et au grand goulphre desnieront l'entree.*

Castelfranco er navnet på flere italienske byer, hvoraf man især vil hefte sig ved Castelfranco Veneto, beliggende nær Venezia, idet *grand goulphre* i fjerde strofe så kunne tænkes at sigte til Golfo di Venezia. Nostradamus har sandsynligvis kendt denne lokalitet fra sine ungdomsvandringer.

En umiddelbar oversættelse første strofe lyder: Forsamlingen forlader Castelfranco. Imidlertid har ingen af disse byer været skueplads for synderlige begivenheder, og mig bekendt har ingen Nostradamusfortolkere præsenteret udlægninger, der henlægger verset til nogen af dem.

Hvis man derimod betragter *sortira* som transitivt og opfatter *Castel* og *Franco* som to separate ord - og sådan står de i teksten - er der mulighed for to oversættelser: Franco får forsamlingen til at forlade kastellet, eller Forsamlingen får Franco til at forlade kastellet.

Resten af verset byder ikke på de store oversættelsesvanskeligheder:

Den ubehagelige ambassadør stifter splid
Ribieres folk (eller dem fra floden) kommer i kamp
og forhindrer adgang til den store bugt (eller afgrund)

I det sidste halve århundrede mener man i begivenhederne omkring Den spanske Borgerkrig og General Francos magtovertagelse at have fundet den definitive historiske placering af verset. *Castel* læses da som Castillien (spansk Castilla, fransk le Castille), *Ribiere* bliver til Primo de Rivèra eller i nogle udlægninger: rivieraen. Le *grand goulphre* udlægges af nogle konkret, som den store bugt, Middelhavet, af andre billedligt, hvilket giver mulighed for store afvigelser i tolkningerne.

Først til at udlægge verset som gældende Franco er, så vidt jeg kan se, Gabriel Trarieux d'Egmont, i hvis bog *Que sera 1939* (Paris, Éd. Flammarion, 1938), det side 185 hedder: "Traduction: "Le général Franco sortira l'assemblée (des Cortès) de son château de Castel, c'est à dire de Castille, de Madrid, et chassera le parlementarisme. Les Italiens de la riviera seront dans la mêlée et fermeront l'entrée de Gibraltar.""

James Laver bringer i bogen *Nostradamus or The Future Foretold*, Harmondsworth 1952, side 223 følgende oversættelse: "Franco will drive the Parliament from Castille; this will not please the ambassador, who will break away. The supporters of Ribiere (Primo de Rivèra, who became Dictator of Spain in 1923) will be in the fight, and will prevent entry into the great Gulf."

Erica Cheetham oversætter i *The Prophecies of Nostradamus*, New York 1973, side 355f: "From Castille Franco will bring out the assembly, the ambassadors will not agree and cause a scisme. The people of Rivèra will be in the crowd, and the great man will be denied entry to the Gulf."

Franskmanden Jean Charles de Fontbruné skriver i sin bog *Nostradamus, historien et prophète*, Paris 1980, s. 271f: "Franco sortira d'une junte dans une place forte de Castille. L'envoyé qui n'aura pas plu, fera le (fa)scisme, ceux de (Primo) de Rivera seront avec lui; ils refuseront l'entrée au grand gouffre de malheurs (L'Allemagne)."

Trods den umiddelbare enighed om hvor og hvornår versets begivenheder skal henlægges, er der altså stor forskel på udlægningen af de sidste to linier. Cheetham udlægger: "The last line is held to describe Franco's exile when he was not allowed to cross the Mediterranean (Goulphre) to his native Spain", mens James Laver skriver: "Perhaps the Great Gulf is the abyss of Communism, from which Spain was saved, according to one point of view, by Franco's seizure of power."

Ja, alt afhænger jo af, hvor ens sympatier ligger. Se her, hvordan nazisten Karl E. Krafft udlægger verset i bogen *Nostradamus forudser Europas Fremtid*, dansk oversættelse 1944, side, 84: Castel Franco læses som "en Spanier (Castillianer) ved Navn Franco", der træder ud af Folkeforbundet. Udsendingen er De Vayo fra Folkeforbundet. Ceux de Ribiere opfattes som Pilar of José Antonio Primo de Rivèra. I linie 4 ses en beskrivelse af forsvaret af Toledo: "... særlig af den mægtige Kløft som opstod ved de Rødes forsøg paa Sprængning ..."

Endelig har den amerikanske kommentator Stewart Robbs i sin bog *Napoleon, Hitler and the Present Crisis*, New York 1941, en afvigende udlægning, som kun er mig bekendt gennem Vlaicu Ionescu's detaljerede kritik af den (*Le message de Nostradamus sur l'ère prolétaire*, Paris 1976, side 451f). Robbs udlægning lader verset gælde Francos konference (*l'assemblée*) med Mussolini i San Remo ved Riveraen (*Ribiere*), 1941, og ser i *meslee* uenigheden mellem de to (som dog var beskeden). Linie 4 ser han som omhandlende Francos afslag på anmodningen om at lade tyske tropper passere over Gibraltar til Afrika.

Divergenser i disse fem udlægninger viser, hvordan man med udgangspunkt i ordene Franco og Castel er i stand til at tilpasse versenes øvrige stof til vidt forskellige begivenheder omkring Franco og Castillen.

Ionescu erkender det utilfredsstillende i udlægningerne: "Autant d'auteurs, autant de solutions, quoi qu'ayant un point commun: la référence au dictateur espagnol." [op. cit., loc.cit.]

Efter disse ord vover han at bidrage med endnu en udlægning om samme Franco, idet han tillader sig en drastisk rekonstruktion af linierne 1-2, hvor både rim og metrum i dette vers, der ellers rent metrisk er et af Nostradamus' mere regelrette, sættes til side:

De castel Franco fera scisme
sortira (de) l'assemblée l'ambassadeur non plaisant.

Denne tåbelighed ledsages af ordene: "Une reconstruction est presque toujours nécessaire pour comprendre le texte nostradamienne." En sådan gylden regel giver jo unægtelig frit spil for den frie fantasi, og det er for øvrigt ufatteligt, at Ionescu fremfører dette postulat her, da han kun få steder i sin bog, og i hvert fald ikke 'presque toujours', giver sig af med at 'rekonstruere' versene.

Men til Ionescus udlægning: Idet han går ud fra, at verset må handle om Generalissimo Franco, identificerer han *Castel* med Alcazarfæstningen i Toledo, hvor Franco havde sit hovedsæde under borgerkrigen - såvel som med Castillen generelt. I *l'assemblée* ser han Folkeforbundet, hvor De Vayo var den ambassadør, der arbejdede for udlandets indgriben i Spanienskonflikten. *Non*

plaisant sætter Ionescu lig *non satisfait*, og overser dermed ganske glosens betydning. I udtrykket *ceux de Ribiere* ses hele slægten Rivèra, for så vidt den deltog i borgerkrigen. Sluttelig føjes endnu et forslag til rækken af udlægninger af *grand goulphre*: "le terme "goulphre" désigne la deuxième Guerre Mondiale ou Franco a refusé d'entrer ..."

Ionescu vender sig iøvrigt kraftigt mod at udlægge *goulphre* som golfe, bugt. Problemet med at opfatte ordet billedligt, i betydningen afgrund, er, at man kan lægge næsten hvad som helst i det - som vi har set i de udlægninger, vi har refereret her, kan det blive til både kommunismen, nazismen og Den anden Verdenskrig.

Skal man opsummere disse udlægninger, så må det blive med James Laver's ord, der afslutter hans egen fortolkning: "In any case, it is sufficiently remarkable to find the names Franco and 'Ribiere' in the same quatrain."

* * * * *

Der skal her i stedet peges på en udlægning af verset som en beskrivelse af forholdene omkring Haïtis løsrivelse fra Frankrig.

Efter flere års blodig krig erklærede den franske koloni Saint-Domingue sig den 1. januar 1804 for en selvstændig stat under navnet Haïti. De sidste franske tropper havde forladt øen den 4. december 1803. 50.000 franskmænd var blevet dræbt under befrielseskrigene. I årene under revolutionen og under Napoleonskrigene havde Frankrig ikke overskud til at forsvare besiddelsen, men ved bourbonernes tilbagevenden i 1814 gjordes der atter bestræbelser for at genvinde den tabte koloni.

I slutningen af juni 1814 sendte Louis XVIII's regering tre udsendinge, heriblandt en Franco de Medina, til Haïti for at lodde stemningen for en tilbagevenden til det gamle fædreland.

Denne vor Franco arresteredes imidlertid af præsident Henri Christophe; blandt hans papirer fandtes trusselsbreve og afslørende dokumenter om Frankrigs planer om at tilbageerobre øen og genindføre slaveriet.

Henri Christophe sagde i en tale til folket, citeret efter Henri d'Almeras' bog *Pauline Bonaparte*, dansk oversættelse 1918, side 79: "Franco de Medina, en af ministeriet Malouet's hemmelige Agenter, Hs. Majestæt Louis XVIII's Marine- og Kolonialminister, der var blevet udsendt for at så Uenighed (cfr. *L'ambassadeur non plaisant fera scisme*) er faldet i vore Hænder i det Øjeblik, da han skulle udføre sin grusomme Mission ..."

Med linie 1 må der sigtes til hans hjemsendelse, hvorved Frankrigs forsøg på at genvinde Haïti var slut. *L'assemblée* er det i 1806 konstituerede senat; *Castel* er det berømte Citadel i Port-au-Prince, opført 1806-12 til forsvar mod franskmændene. At Castel og Citadel har samme betydning kan ikke komme bag på en dansker; Kastellet i København hed netop oprindelig Citadellet.

Med linie 4 må der helt klart forstås: Frankrig nægtes adgang til Det caraibiske Hav. I Henri Christophes proklamation af 20. november 1816 hedder det: "Hverken det franske flag eller nogen franskmænd vil få tilladelse til at gå ind i nogen af kongerigets havne før den franske regering positivt anerkender Haïtis selvstændighed." (Léger s. 169).

Linie 3, *Ceux de Ribiere seront en la meslee*, er let anakronistisk, idet den først går i opfyldelse i 1843, hvor major Charles Hérard Ainé med tilnavnet Rivière stillede sig i spidsen for en væbnet opstand mod Haïtis daværende præsident Boyer, der blev forjaget til Frankrig for aldrig at vende tilbage.

Vi har altså nu en Franco, der sendes bort fra et kastel af en senatsforsamling, efter at han som en ubehagelig udsending har forsøgt at skabe splid, en Rivière, der starter en væbnet opstand, og en udelukkelse (af franskmændene) fra en stor bugt (Det caraibiske Hav)*.

Dette er en mere adækvat udlægning end de citerede angående Generalissimo Franco; dens eneste svaghed er den 29-års anakronisme mellem linie tre og de øvrige vers. Den må forklares som en tilgivelig perspektivforskydning; Nostradamus så disse begivenheder på over to hundrede års afstand.

* * * * *

* Hvis man vil insistere på at forstå *goulphre* som afgrund, er der en pudsig overensstemmelse med nogle ord fra Henri Christophe's ovenfor citerede tale: "I [det haïtianske folk] vil lære at skelne vore virkelige fjender og at udmåle dybden af den afgrund, i hvilken de vil styrte os." [op.cit., loc. cit]